

EDINOST

„EDINOST“
Izaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrških in sobotah**. Zjutranje izdanje izaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece 3.— „ „ „ 4.50 za pol leta 6.— „ „ „ 9.— za vso leto 12.— „ „ „ 18.—
Naročnine je plačevati naprej na naročbo brez priložene naročnine se sprava se ozira.

Pozumilno število se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

Oglasi se račune po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kar nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in oglase sprejema **upravnništvo** ulica Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnine in oglase je plačevati loco Trst. Odprište reklama cije se prosto poštnice.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost“ je ...

Občni zbor

polit. društva „Edinost“
dne 18. julija 1896.

Lepa družba! Častita družba! Od duhovnika, do zastopnikov posvetnega razumnštva in do zagorelih mož žuljavih rok in razoranih lic od truda in napora. Prišli so iz Trsta in iz okolice in od različnih krajev Istre ti sinovi našega naroda. Lahko rečemo: zastopan je bil — narod! To je bil pravi narodni parlament. Kar se je govorilo, govorilo se je v imenu naroda; kar se je sklepalo, sklepalo se je v imenu naroda: vsprejete resolucije so bile — narodna manifestacija. Tega smo si želeli. Skrbeti moramo vsikdar, da govori narod. Glas naroda se pač da ovirati ali potajevati nekoliko časa, zatreti ga pa ne more nikdo. Volja zavednega naroda mora zmagati prej ali slej.

V nedeljo je govoril in sedil narod hrvatsko-slovenski v Primorju. To je glavno, to dejstvo podeljuje veliko važnost zadnjemu občenemu zboru pol. društva „Edinost“.

Takoj po 9. uri je otvoril zborovanje predsednik prof. M. Mandić nastopnim nagovorom:

Slavni občni zbor! Velečastita gospóda!

Od strani odstopajočega odbora političnega društva „Edinost“ sprejmite prisrčen pozdrav in iskreno zahvalo na tem, da ste se v toliki množini odzvali našemu pozivu. S tem ste dokazali, da razumete važnost današnjega zborovanja in važnost položaja, v katerem se nahajamo.

Prej pa, ko preidem na dnevni red, mi je čast predstaviti zastopnika slavne vlade, g. višega komisarja Bacherja. Dalje si štejem v čast predstaviti pričujočega državnega poslanca prof. Spinčiča (burni živio in ploskanje), deželne poslance iz Istre dra. Dinka Trinajstiča, dra. Matka Trinajstiča, Kompareta, Slavojca Jenka in dr. A. Stangerja (živio-klici), in župana iz Doline, g. Sancina. Dalje Vam predstavljam častite gospode deželne poslance tržaške,

PODLISTEK

Fromont mlajši & Risler starši. 146

ROMAN.

— Francoski spisal Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

„Ti bi seveda ne mogel, levom kljubovaje, skrbno čuvati, zraven pa še v fraku in z rumenimi rokavicami...“

In soprogovo oko je odgovarjalo: „Seveda... to ti je diven človek.“

Risler in Planus, ki se nista dosti zmenila za tako junaštvo, sta mirno pila pivo ter malo pazila na petje; ko pa je bila pesem dovršena, je stari blagajnik vzkliknil med ploskanjem: „Čudno... zdelo se mi je, toda ne, ne motim se... res je on, Delobelle!“

In res je bil on, veliki igralec, katerega je uzrl spredaj v prvi vrsti, tik odra. Njegove že precej sive glave je bilo videti tri četrti profila; leno je slonel ob stebro, držal klobuk v roki ter bil v svečanostni obleki kakor za prvo predstavo, to je, sijal je z bliščevo-belim perilom, lahko zganimi lasmi, črnim frakom, v gombovi luknjici pa je nosil rudečo kamelijo kakor kakov redovni trak. Sedaj pa sedaj se je ponosno ozrl po množici, večinoma pa se je z ljubeznivim, vzpodbujajočim usmevom in nemim ploskanjem obračal proti odru in neki osebi, katere pa Planus ni mogel videti s svojega prostora.

našega Iv. Nabergoja, Alojzija Goriupa in I. M. Vatrovca (Zopet ploskanje.) Čast mi je predstaviti zastopnike listov, in sicer „Edinosti“, „Naše Sloge“, „Il Pensiero Slavo“ in „Brivec“; dalje si dovoljujem najpriščneje pozdraviti naše ude iz Istre, zlasti iz občin Pomjan, Oprtalj, Materada itd. (Živahni, burni na zdar! in živio-klici.) Slednjič mi je predstaviti ravnokar vstopivšega zastopnika goriških Slovencev, g. Andreja Gabrščka. (Viharno, dolgotrajno in demonstrativno ploskanje.)

Slavna gospóda! Proti navadi sklicalo je politično društvo „Edinost“ letos tako pozno svoj letni občni zbor. Vzrok temu je prvič, da je odbor pol. društva, zlasti od novega leta sém imel polne roke dela. Vršile so se volitve v mestni zbor oziroma v deželni zbor tržaški in koj za tem so se vršile velevažne volitve za državni zbor in mi nismo hoteli tekom tako resnega časa sklicevati za nas pomembnega shoda našega društva; drugi vzrok je bil ta, da so bili naši državni poslanci navezani na Dunaj in ne bi mogli sodelovati na shodu, ako bi se bil vršil poprej. Tretji vzrok pa je bil ta, da sami nismo vedeli, na čem da smo, kajti politični položaj je jako nejasen; ne samo tu doli pri nas, ampak po vsej Avstriji. To bi bili vzroki, da smo se zakasnil z letošnjim občnim zborom.

Odstopajoči odbor pol. društva „Edinost“ se je v minolem letu vestno držal navodil in nasvetov, podanih mu na vseh shodih in zborovanjih: da naj stopa med ljudstvo in zlasti med ljudstvo tržaške slovenske okolice.

Zaradi neznosnih razmer, vladajočih v Trstu in v njega okolici, določilo je politično društvo „Edinost“ meseca oktobra lanskega leta, da skliče javne shode po tržaški okolici in da se bode na teh shodih razpravljale naše najnujnejše stvari in da se bode na teh shodih priporočala resolucija za ustanovitev ces. kr. okrajnega glavarstva za okolico. In res! Politično društvo „Edinost“ je

sklicevalo take shode skozi dva meseca jeden shod za drugim; ni ga nobenega volilnega okraja, nobene vasi v tržaški okolici, v kateri bi se ne bilo razpravljalo o tej resoluciji. Sprejeta je bila povsod jednoglasno. Razven te važne resolucije razpravljalo se je na naših shodih tudi o drugih pomembnih resolucijah, kulturnega in gospodarskega pomena. Teh javnih, od političnega društva prirejenih shodov in zborovanj udeleževalo se je mnogoštevilno ljudstva naše okolice in tudi iz mesta samega.

Kako so postopali zastopniki magistrata začetkoma na teh naših shodih, Vam je znano, in ravno to postopanje je pripomoglo, da smo dobili potem malo več svobode na zborovanjih.

Takoj početkom letošnjega leta smo se jeli shajati, da bi se pomenkovali o mestnih ali deželnih volitvah. Kakor smo se že prej shajali za širjenje ideje osnutja okrajnega glavarstva za okolico, tako smo se potem shajali za dogovarjanja o prihodnjih volitvah.

Na teh shodih poučavali smo naše ljudstvo, kako se mu je ravnati na predstojećih mu volitvah v mestni zbor. Naše delovanje ni ostalo brezuspešno, marveč nam je prineslo krasnega sadu. Dosegli smo letos prvič (kar je velikega pomena), da je bilo izvoljenih za našo slovensko okolico vseh 6 poslancev naše narodnosti (Živahni živio-klici). In med temi 6 zastopniki bil je samo naš dični prvak, g. Ivan Nabergoj, toli srečen, da so ga potem, ko je bil izvoljen zakonito, spodili ven iz mestnega zbora, prav po izgledu istrskih Lahonov.

Po teh mestnih volitvah prišlo so državno-zborske volitve in naš delokrog je postal večji in obširnejši. Mi smo se morali brigati ne samo za Trst in okolico, ampak tudi za vso Istro.

Vi, ki čitate časopise, ste čitali, kako so se shajali zastopniki takozvane „konservativne“ in radikalne stranke pri nekem tržaškem bogatinu. Kmalu smo sumili, kaj se dogaja tam; takoj po državnozborskih volitvah — po uspehu teh volitev — pa je bilo vse jasno vsakomur.

stopila na kraj odra ter se priklonila z usmevom plesalkinim.

Nosila je belo obleko, kakor tisto plesno noč, a njena oprava ni bila tako dragocena kakor tedaj, in njen nastop, vse njeno bitje je nosilo pečat izzivajoče drznosti.

Obleka malo da jej ni zdrsnila s pleč, lasje so kakor rumena megla plapolali okrog čela in oči, in vrat jej je ovijala ovratnica biserov, ki so bili predebili, da bi bili pravi. Delobelle je imel prav, treba jej je bilo ciganskega življenja. Njena lepota je postala v njem brezskrbno drzovita, kar jej je podajalo nekaj posebnega, delalo iz nje, rekel bi, tip ubegle, vsem slučajnostim življenja izročene žene, ki se mora od stopinje do stopinje pogrezniti v najglobokejše žrelo pariškega življenja in katere nobena sila sveta ne more več privedi nazaj v solnčni svit in čisti zrak.

Kako dobro se je vidno počutila v svojem komedijanstvu! S kako sigurnostjo je stopila na rob odra! Da je videla preteči, obupni pogled, ki se je upiral v njo iz dvorane, izza stebra, njeno smehljanje bi gotovo ne bilo tako nesramno mirno, njen glas bi gotovo ni bil mogel s tako nežno kopernečim glasom peti, jedino pesem, katero jo je mogla naučiti gospa Dobsonova:

Mamsell Zizi, revica,
Ljubezen vroča je nakrat
Zmešala jej glavo!

(Pride še.)

Na teh shajanjih laških someščanov je bilo že sklenjeno, da skupno napno vse sile, da bi zatrli in uničili nas popolnoma. In geslo jim je bilo: „osar tutto“.

Znano vam je in ste čitali, da je odbor pol. društva „Edinost“ storil vse, kar mu je bilo mogoče, da prepreči silovito postopanje od strani laških strank.

Imenovati nam je bilo kandidata za V. kurijo in za III. kolegij. V obeh teh skupinah smo kandidirali našega Nabergoja, ki je že nad 20 let zastopal v drž. zboru našo slovensko okolico. V V. kuriji smo vedeli že naprej, da ne zmagamo, a navzlic temu smo postavili kandidata, da dokažemo nasprotnikom, da nas je mnogo, da rastemo, da bode kedaj treba računati z nami!

Ali v III. kolegiju smo se za trdno nadejali zmage. Žal, da smo se prevarili tudi tu. Nasprotniki naši zbrali so vsa moč sredstva, da nas uničijo. In to se jim je, žal, posrečilo. Malo nas je, goloroki in poštenci — brez denarja. Proti temu je zmagala korupcija, a mi pošteni smo propali. Tako smo tržaški Slovenci vsled v nebo kričečih krivic ostali sirote brez svojega zastopnika.

Kar se tiče Istre, bili smo prepričani že po številu slovanskega prebivalstva, da v V. kuriji mora zmagati slovanski kandidat, a zgodilo se je kakor pri nas v Trstu. In to zopet na podlagi že rečenega reka „osar tutto“. Uresničilo se je, kar je rekel laški poslanec Bartoli že popred: poskušali so vse, da nas zatro in uničijo.

Toda ljudstvo naše v Istri se ni dalo prestrašiti. Tem odločneje je stopilo v borbo v IV. kuriji in je poslalo na Dunaj naša dična dr. M. Laginjo in Spinčiča (Živio, burno odobravanje.)

A mi, tržaški Slovenci, čeravno smo ostali brez poslanca, vendar ne obupujemo, ker verujemo v boljšo bodočnost.

Jaz bi bil pri koncu. Le jedno željo bi rad še izrazil. Kritika je dovoljena vsakomur. Ali oni, ki kritikuje (bodisi govore poročevalcev, bodisi naša poročila) naj stori to stvarno, resno, objektivno. Mi se sicer ne bojimo nikake kritike, imamo za to predebelo kožo. Prosim torej mirne razprave. Sicer pa naj se nikdo ne boji povedati tega, kar mu je na srcu.

Pozdravlja vas pristržno še enkrat, pozivljam gosp. tajnika, da prečita poročilo o delovanju društva v minulem letu. (Burno odobravanje in živahni živio-klici.) (Pride še.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 20. julija 1897.

Odprava celjskega gimnazija. Zadovoljstvom beležimo, da slovensko časopisje — v kolikor nam je prišlo v roke dosedaj — popolnoma soglaša z našo sodbo o najnovejšem presenečenju, katerim je zopet opozorila naše slavna vlada nas Slovence. „Slovenec“ in „Slovenski Narod“ sodita, da smo Slovenci dobili udarec, le v ta namen, da bi se pomirili Nemci. „Slovenec“ piše: „Ali hoče vlada fait accompli, predno se zopet snide drž. zbor? Ali bode slovenski gimnazij v Celju žrtev, s katero hoče vlada pomiriti razburkano nemško valovje? Ali je ekselencia naučni minister izdal to ordinanco na svojo odgovornost, ali v imenu skupne vlade? Taka in jednaka vprašanja se nam urivajo v prvem trenutku. Bliznja prihodnost nam mora razrešiti te zagonetke. Kaj je storiti sedaj? Naši državni poslanci morajo dobiti zagotovilo, da je vlada voljna kar najhitreje zaceliti rano, katero nam je usekala s tem najnovejšim ukrepom. Ako pa vlada nima te volje, potem pa se poslanci tudi lahko enkrat vprašajo, ali morajo za vsako ceno biti vladni trabantje, četudi se jim v plačilo dele moraine zausnice. Naši poslanci naj se ne dajo krmiti vedno le z „višimi oziri“, narod ostane pri vsem tem lačen“. Slednjič pozivlja „Slovenec“ naše poslance — na delo!

„Slov. Narod“ imenuje to odredbo udarec v obraz narodu slovenskemu in dokazuje, kako nezmisljena je obljuba vlade, da hoče stvar urediti v sporazumljenju z obema naroda. Do takega sporazumljenja ne more priti, ker tega nočejo Nemci. Ako bi hoteli čakati na tako sporazumljenje, ne dobimo nikdar slovenskega gimnazija. Tudi ta ljubljanski list je tega prepričan, da vlada ni ubila celjskega gimnazija iz spoštovanja do parlamenta, nego jedino iz strahu pred Wolfom in Schönererjem.

Vlada je pokazala sedaj svojo barvo, pokazala je, da ni nasprotnica le Slovincem na Primorskem, ampak da je jednakim postopanjem pričela tudi na Štirnem. Oziroma na shod zaupnih mož spodnještajerskih izraza „Slov. Narod“ željo, da ne sklene ničesar polovičarskega, ampak da se odločijo za energično postopanje; in potem zaključuje: „Štajerski Slovenci naj bodo prepričani, da smo z njimi, da se čutimo z njimi solidarne in da se ne ustrašimo nobenega boja za pravično stvar!“

Mi pa se lahko omejimo na kratko opazko: tako treba govoriti vsikdar in v tem zmislu delati! Nas Slovence bi bile sicer morale že davno izučiti skušnje. Žal, da nas niso. Morda nas poboljša najnovejša lekcija, ki smo jo dobili in da se vendar edenkrat uklonemo spoznanju, ki se nam uprav uriva samo po sebi: v prvi vrsti moramo iskati svoje bodočnosti v sebi, v vzajemni podpori. Ako bi se smeli nadejati, da je sedanje soglasje med slovenskim novinstvom znak pametnega spoznanja in poboljšanja, potem bi bilo že res oziroma na nas Slovence, da šiba novo mašo poje!

Avstrijski liberalizem pa jezikovne naredbe. Nedavno temu smo v svojem listu povedali, za katerim grmom tiči zajec nemške obstrukcije in kedo je pravi prouzročitelj iste in danes — danes se moramo čuditi, kako večina poštenih časopisov pri nas in zunaj države za las soglaša z nami. — Človek se kakor oddahne, ko mu padejo take luskine od oči! Kajti to, kar je smatral v početku za nekako idejčno narodno navdušenje, se je hkrati razkrilo kakor — plačano komedija! In gnjus in stud se v očigled temu lotita človeka!

Čujmo le, kako piše „Kreuzzeitung“, t. j. nemški list iz „rajha“. List pravi: „Tudi mi se odkritosrčno zanimamo za ohranitev nemštva v Avstriji kakor naši sosednji državi, tudi nam je za blagostanje naših rodnih bratov ondi in tudi mi se v nemamo za brambo nemške kulture ondi, kjer je ukoreninjena že stoletja dolgo. Ako bi se poskušalo vse to potreti in zatreti od strani Slovanstva, bili bi mi prvi, ki bi vzdignili svoj glas proti temu, ako bi se nemštvo zares hotelo izročiti v roke Čelov, kakor se to vedno povdarja po huj-skajočih člankih v izvestnem našem časopisju; mi prvi bi šli v boj proti takemu započetju.“

A vse to ni resnica!

O kakem pritiskanju nemštva v Avstriji, o poslovanjenju istega v naši sosednji državi ni duha ni sluha. O tem priča eden sam pogled v jezikovne naredbe. Naj se še tako krivo tolmači vprašanje: da-li je res, da je grof Badeni se svojim izdajanjem teh naredb pokazal se kakor neveščega državnika, vendar je to le neumevno pretiravanje.

Istina pa je sledeča:

Liberalizem v Avstriji je zgubil tla pod nogami in krik zoper jezikovne naredbe naj bi mu zopet pomagal na noge, nepriljubljenega ministra pa odpravil! „Zatirano nemštvo“ je naslov, a liberalizem in židovstvo se tega naslova zna izbornu posluževati v svoje grde namene. Na navdušene fraze se je ljudstvo že mnogokrat ujelo in mnogokrat postalo žrtva takih fraz, ko je bilo prepozno. Tak ptičji lov se v Avstriji imenuje: „rešitev nemštva!“ „Neue Freie Presse“, to se ji mora pustiti, si ve to specifično avstrijsko slabost prav dobro izkoristiti in delujoče osebe, nakurjene po njej, niti ne slutijo po tem, za — k o g a so šle vleči kostanj in žrjavice.“

Tako nemška „Kreuz Zeitung“. Ali ni to izborna? Nismo-li sedaj popolnoma na jasnem, od kod izvira vse to nemško „navdušenje“ in — komu smo Slovani trn v peti? Toraj ne vzvišeni idejali vodijo liberalce, marveč — židovski denar je ona sila, prati kateri se je nam boriti. Nizka sebičnost plačanih helotov sestavlja na liberalni stranki ono „narodno“ vojsko, ki se bori toli srdito proti pravičnim zahtevam našim. Ali ni to tako ostudno, da bi človek pljunil? Vender je prav, da smo dobro poučeni o vsem tem, vsaj vemo, kdo so naši nasprotniki. Boj proti takim plačanim elementom se človeku le gnjusi in rajše bi že imeli pred seboj nasprotnika, vnetega v resnici za lepo in vzvišeno, ker bi ga vsaj mogli spoštovati, boreči se z njim. Poslej nam bode obleči rokavice, ko se bomo borili za svoja prava in v resnici ponosno in mogočno smemo pogledati v iskarijotski obraz svojega kupljenega nasprotnika.

Zdaj nam je končno vse jasno: Židovstvu je na poti čisti, poštenci Slovan, ker ga ne more izrabljati za svoje namene, kakor izrablja psevdogermance in — psevdotalijane. Naj se nahaja tudi v nas kaka nevredna duša, ki stori za Judežev groš neodpustljiv narodni greh, a to so samo podle izjeme in izbrisimo si jih iz svojega indeksa, iz svojega spomina. V masi smo Slovani vendar poštenci, značajni ljudje in kakor takim nam ne bode težko pogaziti v blato, kar je umazanega.

Princ Schwarzenberg pa — „Arbeiterzeitung“. Mej raznimi časniki čifutske in prusjaške barve, odlikuje se v zadiranju v princa Schwarzenberga posebno tudi dunajska „Arbeiterzeitung“. Torej list, ki že po svojem naslovu kaže, da se mu je boriti za delavski, torej — „tlačeni“ stan, dvignil je svoj jezik proti prijatelju tlačanih in ga obira liki kaka opravljevalka in ne pušča piščice dobrega na njem. Čudno pa je, da list, ki smatra svoj program — internacionalnim, utika svoj nos v stvari, ki mu (po lastnem programu) niso nič mari. Iz tega vidimo zopet, da je raznim voditeljem-socialistom socializem le lepo pisana etiketa, v steklenici pa je najpristnejše židovsko-kapitalistiško nemško-liberalno in slavofobsko vino. Mi smo uverjeni o tem že davno — saj nam je dal Bog oči za to, da vidimo — toda dobro je, da so vsako toliko približajo take stvari! Saj vemo, da je celo na letošnjem socialističnem shodu na Dunaju bilo čuti dokaj ostre sodbe o postopanju in — namenih raznih „vodij“. Saj je tožil nekdo — menda se je zval Reuman —, da nekdanje bilo socialistiško gibanje bolj idejčno, sedaj pa da se pridružujejo gibanju razni ljudje, ne iz prepričanja ali načelnih razlogov, ampak v nadi, da dobe dobrega — kruhka, dobre službe.

Kaj menite gosp. Kristan, ki še pred par leti — niste psovali svoje narodnosti? Komu hočete dopovedati, da se vam je še le zdaj prižgala prava luč v glavi? Da vas je sama gola ljubezen do delavca privela iz uredniške sobe v Zagrebu v tabor onih, ki kažejo svoje svobodnostno mišljenje s tem, da psujejo drugomisleče — osli!!

„Novoje Vremja“ o demonstracijah v Hebu. Ta ruski list, ki vsikdar trezno sodi o političnih stvareh drugih držav, govori o hebskih demonstracijah se stališča državne avtoritete ter pravi: „Vlada velesile, ki se spoštuje sama, ne more nikdar dopustiti, da se njena volja krši po enem delu njenih podanikov, kateri niti ne sestavljajo večine v državi. Ako hočejo ti podaniki ostati le pod tem pogojem „dobri Avstrijci“, da se jim daje in prepušča moč, tlačiti druga ljudstva v Avstriji, tedaj se jim mora dati krepkega dokaza o nedostatkosti njihovih visokoletečih nad“.

Iz srbske skupščine. Redki so slučaji takega soglasja, kakoršnjega je v včerajšnji svoji seji pokazala srbska skupščina. Soglasno je odobrila predlog vojnega ministra za pomnoženje zaklada za svrhe oboroževanja vojske. — Ni čudo torej, da je ministerski predsednik toplo zahvalil skupščino na tem dokazu patriotizma.

Pagajanja za sklep miru. Od turške strani se na razne načine ovirajo pagajanja za mir — poslaniki so silno nevoljni na Turčijo — Turčija utegne delati še raznih neprijetnosti, vendar je upanje, da se skoro završe pagajanja. Tako so peročali včeraj iz Carigrada.

Take nezmislivosti moramo požirati že 2 meseca. Evropska diplomacija ima pač svojo posebno logiko. Nič ne dé, ako hodi ista po glavi. Dasi je Turčija delala, dela in bode delala neprijetnostij in sitnostij razne vrste, tako, da so diplomatje postali zares nevoljni, se je nadejati, da se sklene mir!! Res skrajni čas bi bil, da bi se zaključila ta nevredna igra.

Različne vesti.

Uzor-duhovščina. Da, to je uzor-duhovščina, v katere imenu je minole nedelje govoril gospod deželni poslanec in dekan Kompare. Po dičnem geslu „ne le, kar velevala mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan“ hoče se boriti ta duhovščina za narodne pravice svojih v duševno varstvo izročenih jej dušic. Kdor prav pozna pojem duhovenstva, mora reči, da že stan njegov nalaga duhovniku, da se bori in trpi i za narodno blaginjo podrejenih mu vernikov. Kajti, ako izgubi človek vero v svoje narodne ideale, ki bi mu morali

biti za Bogom najvišje na svetu, izgubi tudi vero v avtoriteto, z drugimi besedami: tak človek je demoralizovan. In proti demoralizaciji — kakor je gospod poslanec sam rekel na občnem zboru „Edinosti“ — se mora boriti duhovščina že po svojem poklicu.

Vendar se v novejšem času, zlasti na Kranjskem strogo ločujeta verski in narodnostni pojem, to je: ločuje se od stanu duhovskega delo za narod in duhovnik, ki bi se drznil ondi boriti se za narod, proglasili bi ga pristašem — radikalcev, kar je na Kranjskem zopet identično z brezverci. Toda gorje narodu v Istri, ako bi ondi slovenski duhovnik ob skrbi za vzveličanje duš onkraj groba čisto zanemarjal posvetni blagor svojega ljudstva. Slovenski narod v Istri, zroč le k nebu, izgubil bi hitro tla pod nogami, katere izmakniti mu se neumorno trudi narodni nasprotnik. Gorje, ker s tem bi bil v Istri prav gotovo oškodovan glavni cilj duhovnika — vzveličanje duš.

Vnebovpijoč greh bi bil torej, ako bi slovenski duhovnik v Istri puščal svoje ljudstvo v politični tami, v menenji, da je človek lahko vzveličan v vsakem jeziku, — samo da je vzveličan. Tak duhovnik ne bi razumel svojega poklica. Hvala Večnemu, da naša duhovščina v Istri razume svoj poklic in gospod dekan Kompare je dika te istrske duhovščine.

Po taki izjavi, kakor jo je podal g. dekan Kompare povzdignem glasom na občnem zboru „Edinosti“ — kje bi bil pošten sin našega naroda, ki ne bi v spoštovanju in hvaležno snel klobuka pred našo duhovščino?!

Z vzgajanjem ljudske morale v Istri, z svojimi deli za narodna prava dela istrska duhovščina zajedno za narodne idejale, in utrja spoštovanje do svoje avtoritete. In ravno glede spoštovanja avtoritete ne vemo kje je na boljem duhovščina: ali na Kranjskem ali pa pri nas na Primorskem.

Misel „Narodnega Doma“ v Trstu, katero smo nedavno temu sprožili v našem listu, našla je v narodu po Primorskem precejšen odmev. Od mnogih strani se že povprašuje, kedaj pričnemo akcijo v izvrševanje te prepotrebne ideje, katere se moramo poprijeti čim preje z vso resnostjo. Narod se zavzima resno za to idejo, a zavzimate bi se nehal, ako bi spoznal, da nam je bila s tem opominom v našem listu gola časnikarska fraza. Narod pričakuje dela in čaka, kedaj se oglasimo pri njem z nabiranjem delnic ali akcij. — Mi tu v Trstu tudi resno mislimo na izvrševanje te ideje, ki nam ni, Bog zna da ne, igrača. Ali težave so tako ogromne, prebiti nam je tako marsikako težkočo v tej veliki zadevi, da nam je treba vsega najtreznejšega prevdarka in računanja, da se ne — zaračunimo. Vsakako se v nedavnem času konstituiral začasni odbor, ki bode jel pretresavati stvar. Na zadnjem velikem občnem zboru „Edinosti“, kakor se je želelo od nekaterih strani, pač ni bilo možno dotakniti se tega vprašanja, ker je bilo mnogo drugih stvari velike in nujne politične važnosti, ki so morale priti na dnevni red. Glede „Narodnega Doma“ treba torej sklicati posebno sejo zastopnikov posamičnih tržaških slovanskih društev, katerim mora biti v prvi vrsti ležeče na vresničenju ideje „Narodni Dom“ v Trstu.

Vsakako slovanski narod v Primorju bode pripravljen, da še letos nastopi hip, ko mu bode pokazati svojo žilavost in navdušenje v tej eminentni narodni stvari.

Tudi to je bilo prav! „Mattino“ od minole nedelje se je zopet spominjal D'Angelijevega predloga, naperjenega proti slovenskim prodajalkam in slovenskim volom. „Mattino“ se čudi nenavadni naglici, s katero se je jel izvajati ta nezmisljeni sklep po tržaških ulicah. Ali da bi bili gospoda vsaj dosledni! Ako že menijo, da prodajanje po ulicah škoduje dekoru mesta, potem bi morali odpraviti take prodajalce in prodajalke sploh in ne samo slovenskih!! Zakaj pa — tako meni „Mattino“ — ne zahteva d'Angeli, da se ne odpravijo oni prodajalci in prodajalke, ki svojim hreščedim in vsako tudi najzdravejše uho žalečim glasom ponujajo same — nepotrebne stvari?! Tako povprašuje „Mattino“ prav umestno! Ker pa ni hotel napisati — da si ga je imel gotovo na jeziku — odgovora na to vprašanje, ga moramo napisati mi takoj: gosp. d'Angeli molči o teh prodajalcih, ki nadlegujejo meščane po ulicah svojim „sorbeto“, „brustolini“, „puina“ itd., ker so vsi sami — pohajči iz Italije!! Za tem grimom tiči zajec. Vsakako pa je prav, da se je jel oglašati „Mattino“, kajti gola resnica je, ki jo bomo trdili vedno in vedno, da so slovenski prodajalci in prodajalke le dobrotniki nižjih slojev, ker ponujajo za primerne cene skoro izključno take stvari, ki se ne obhodno potrebuje za vsakdanje življenje. Brez teh prodajalk po mestu morala bi nastati gospodarska kriza za niže ljudstvo. Na take stvari seveda nima časa misliti d'Angeli. Tržačani naj bodo zadovoljni, da morejo jesti italijanski sorbeto in — brustoline. Gosp. d'Angeli je potrdil z nova že staro resnico: da laška gospoda nimajo prav nič srca, ne le ne do nas, ampak tudi ne do svojega lastnega nižjega ljudstva. Sicer ne bi mu tako slepolahkomisljeno izpodkopavali pogoje za ekzistenco.

Seveda! Današnji tržaški listi prinašajo brzojavko iz Gradca (11.), da deželni odbor kranjski predloži deželnemu zboru predlog za poslovenjenje ljubljanske realke, te jedine šole na Kranjskem, ki je še izključno nemška. — Seveda, taki so: pomilujejo Nemce, ki baje zgube svojo jedino „šolo“, a vidi se jim prav, da 95% odstotkov nima ni jedne slične šole v materinem jeziku! Jednaki so Nemci in Italijani! To vam skrbe za varstvo manjšine, ako so slučajno oni v manjšini! Gorje pa manjšini, kjer so oni v večini! To vidimo v Trstu.

Dobri geografi. Včerajšnji „Mattino“, govoreči o odpravi dvojezičnega gimnazija v Celju, pripoveduje, da se Slovencem v nekako odškodnino zasnujeta — veterinarska šola in pa gimnazij v Mitterburgu na Kranjskem. Mi poznamo sicer jeden Mitterburg in vemo, da se temu pravi po slovenski Pazin. Tega pa nismo vedeli, da je Pazin na Kranjskem. Take stvari vedo bolje geografi pri „Mattinu“.

Majajoči se steber. Da si poslednja potresna katastrofa v Ljubljani ne vzbuja smehu, vendar bi se človek skoro smijal. Iz Gradca se poroča, da je vsled zadnjega potresa pribežalo v Gradec velike, večinoma nemških družin iz Ljubljane in da so se nekateri kategorično izrazili, da ne pojdejo več nazaj. Ker se torej „predzadnji steber“ nemškega mostu do Adrije maje z geološkega stališča, nastaja vprašanje, kaj bode z mostom? Ali se morda zida in dožida brez tega strebra? Čitatelji naj nam oprostite to hudomušno opazko.

Italijansko kričanje po tržaških ulicah. Italijani — pravi Italijani, so sicer na glasu dobrih pevcev in lepo je poslušati italijanske slavčke po italijanskih mestih in vaseh. Ne pa tako v Trstu. V Trstu je možno kriva — Aurisina, da glasovi niso tako čisti, kakor doli v Italiji, ali pak je tudi kak drugi vzrok. — Z jedno besedo: petje tržaških pevcev iz nižjih slojev ljudstva je podobneje raskavemu hreščanju, nego petju. In to raskavo hreščanje napolnjuje tržaške ulice zlasti ob nedeljah zvečer in to že takovim načinom, da kar žali človeško uho. Lepo petje je lepa reč, a grdo petje je grda reč in redarstvena oblast v Trstu bi kar nič ne škodila italijanskemu idejalu, ako bi se nekoliko preprečilo to hreščanje po ulicah tržaških. Vzemimo pa samo paralelo. Ako Slovenci v kaki krčmi pojo svoje pesmi po svoje, tedaj se pripeti, da si Italijanaši dovoljujejo jih napadati s kamenjem. Kaj pa bi se še celó zgodilo, ako bi Slovenci kar v celih tolpah se vlačili po mestu in kričali pevaje slovenski, kakor to dela — italijanska fakinaža obojega spola? Slavna c. kr. redarstvena oblast tržaška naj vzame stvar v pretres tudi — zaradi „ljubega miru“.

Iz Kozine nam pišejo: Na tihem sklical se je shod v našo vas dne 12. julija, na katerem naj bi bil govoril socialista g. Kristan, [ruščekar, kakor se je imenoval sam. Shod je bil sklican po §. 2. zakona o shodih in naj bi se razpravljalo o obrtnih zadevah. Tako govorijo le nemška povabila, ki so se izdala pred shodom. Pričakovali smo res z radovednostjo, kaj nam pove govornik. Pa že začetek je kazal, da mu ni vse všeč. Komaj je izpustil par besed, že se je zadel ob duhovščino. Bili so notri tudi štirje bližnji duhovniki. Kapitalizem in klerikalizem je kriv, da nismo jednaki. Klerikalci podpirajo kapitalizem. Duhovščina neče povedati ljudstvu resnice, hoče je obdržati v nevednosti, da je izsesava, zida cerkve in nabira miloščino za papeža. Njej sami se ne godi slabo, kakor vidimo tukaj, zato nima srca za delavca. Uboge tolaži z nebesi, pa kaj so nebesa? Saj še

ni povedal nikdo tega, od tam pa tudi ni prišel nikdo. Denar pa je sreča, ker zanj se dobi vse. (?) Pa jedni ga imajo preveč, drugi stradajo; zakaj pa nismo v življenju vsi jednaki, če smo ob rojstvu in smrti?! Narodnost ni nič, ker ne pomaga nič; če imaš denarja, se ti dobro godi, če tudi nisi Slovenec.

Šlo je precej časa še precej mirno, vendar pa, ko je le preveč napadal cerkev in duhovščino, le preveč napadal, pričujoči niso mogli ostati mirni in so prigovarjali, da „duhovniki nas vodijo, oni so naši prijatelji, ne vi!“ No sedaj pa se je vžil pravi dež psovk na klerikalce in duhovnike. Mračnjaki so narodnjaki, boje se resnice! In ko se je še prigovarjalo, se je pa mož razgrel tako, da je imenoval nasprotnike — osle!! Seveda je moral preklicati, da se izogne neljubim korakom. Poslušali smo od 9. zvečer pa do 11., toda o obrtnih zadevah nismo čuli druzega, nego kako je škof dr. Kohn v Olumcu dal popraviti kočijo, kar bo stalo 10.000 gld. Ko se je prigovarjalo, da saj delavci zaslužijo ta denar, je pa zanikal, da ne. Čudno, škof sam vendar ne bo popravil kočije!!

Nazadnje pa se je izgovarjal: mi nismo zoper vero, ampak zoper klerikalizem in kapitalizem.

Ne vem, kakšen vtis je napravil njegov govor na privržence, a to vem, da je bilo slišati tudi izrazov nevolje. Pa list „Delavec“ trosi še zdavnaj take nauke in jih vsiljuje tudi že kmetom. Dobivajo ga celo taki, ki niti ne znajo čitati, a v glavo so jim natepli, da če spravijo vse ovitke, bodo dobivali večo penzijo. Kedo laže torej? Govornik je povdarjal v jednomer, da se mu bode lahko odgovarjalo; ko pa je završil po 11. uri, prišel je krčmar v sobo, da zapre.

Razšli smo se pa z namenom, da na kakem posebnem shodu opozorimo ljudstvo, kako nevarni so taki socialistiški nauki.

Občni zbor „Kmetijske podružnice“ na Proseku se prične ob 10. uri predpoludne in ne ob 9. Zbor bode — kakor smo še naznanili — dne 25. t. m. v prostorih pevskega društva „Danica“ na Kontovelju.

Veselica konsumnega društva pri Pobeglih poleg Kopra se bode vršila dne 29. avgusta t. l. Ista se je morala odložiti zaradi nepričakovanih zaprek. — Kakor se čuje, bode ta veselica prava narodna slovesnost, na kateri se pokaže očitno, kako se je narod slovenski probudil in osvetlil v zadnji dobi proganjanja. — Do sedaj so obljubila sodelovanje sledeča pevska društva:

Pevsko društvo „Slavec“ iz Ricmanj, — pevski zbor iz Dekani, — pevski zbor iz Kubeđa in iz Tinjana. — Pričakuje se z vso gotovostjo obile udeležbe iz vse koperske, kakor tudi iz tržaške okolice. Program veselice objavi se pravočasno.

Štrajk delavcev na trgovini z lesom. Pišejo nam: Audiatur et altera pars. Prosim Vas, da v zmislu one objektivnosti in nepristranosti, katero toliko povdarjate ob vsaki priliki priobčite tudi to menenje o gori označenem vprašanju.

V današnjem zjutranjem izdanju ste povedali, da delavci zahtevajo povišek dne na 2 gl. Čujemo, da trgovci ne dovoli tega poviška, ker ga — tako pravijo, za sedaj ne morejo. Par laških trgovcev je namenjeno poklicati laških delavcev iz Vidma, kar jim ne bode zabranjeno. Mi vemo, da je lesnih težakov najviše Slovencev — mi vemo pa tudi to, da izvestni voditelji štrajka niso vprizorili toliko zaradi poviška mezde, kolikor v to, da zgube naši slovenski delavci kruh, in da se na domestijo z Lahi ali sploh z drugimi. No, nami vodo dobro, koliko njih čaka danes na delo — samo da ga dobe. Ker je letos v Trstu lesna trgovina pasivna, — ker Italija in Grška nimata kredita, zato se gospodarji ne udado najbrže. — Kakor pravi prijatelji naših delavcev bi želeli torej, da naši dobro premislijo poprej, predno store odločilne korake. Mi smo povedali svoje menenje.

Štrajki. V Gradcu so jeli štrajkati kovači, v Meranu pa zidarji. Teh poslednjih štrajkovcev je že tisoč. Do predvčera ni bilo nikakih izgredov. Predvčera pa so hoteli štrajkovci se silo preprečiti delo na posamičnih podjetjih. Policija je posredovala in zaprla nekoliko oseb. Včera ni bilo nikakih izgredov.

Potres v Kamniku. Da je moral zadnji potres prizadejati razun Ljubljani tudi drugim krajem blizo stolice, priča pismo „Obzoru“ iz rok vele-

